

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบการ เห็นคุณค่าในตนเองของสตรี ไรสตและสตรีที่สมรสแล้วที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไปในกรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้ คือ สถานภาพ ระดับการศึกษา และระดับช่วงอายุ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอธิบายผลการ วิจัยตามสมมติฐานที่เสนอไว้ ดังนี้

สมมติฐานข้อ 1 สตรีที่สมรสแล้วจะมีการ เห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีไรสต จากการศึกษาคะแนนคำตอบตาม เกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบน มาตราฐานแยกตามสถานภาพ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 9 พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการ เห็นคุณค่า ในตนเองของสตรีที่สมรสแล้วมีค่าสูงกว่าของสตรีไรสต กล่าวคือ สตรีที่สมรสแล้วมีการ เห็น คุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีไรสต ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1

การที่สตรีไรสตมีการ เห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าสตรีที่สมรสแล้ว อาจเนื่องมาจากว่า

1. ช่วงอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป จัด เป็นระยะหัว เลี้ยวหัวต่อ (Transitional Period) ซึ่งเป็นช่วงที่บุคคลต้อง เผชิญกับปัญหาที่เกิดจากแรงกดดันทางสังคมทั้งจากบิดามารดา และจากตัวบุคคลเอง สำหรับสตรีไรสตแล้ว ช่วงอายุดังกล่าวจัด เป็นระยะเวลาที่ยุ่ยากมากที่สุด เนื่องจากสังคมพยายามกดดันให้สตรีไรสตหาคู่ครองและแต่งงาน เพื่อให้ เป็นไปตามบรรทัดฐานของ สังคม (Levinson, 1978)
2. สตรีไรสตมักจะประสบปัญหาด้านอาชีพ กล่าวคือ สตรีไรสตบางคนอาจจะพอใจกับ อาชีพที่ตนกำลังทำอยู่ในปัจจุบัน ในขณะที่สตรีไรสตบางคนอาจมีความต้องการจะ เปลี่ยนงานใหม่ด้วยความหวังว่าจะหางานที่ตนพึงพอใจมากกว่างาน เดิม
3. สังคมมักมีภาพพจน์ทางลบต่อสตรีไรสตและอาจตั้ง ข้อสงสัยว่ามีความบกพร่องอย่างไร จึงอยู่ เป็นไรสต หรือหากมี เพื่อนสนิทเพศ เดียวกัน ก็อาจจะได้รับการมองว่า เป็นพวกกรีกร่วมเพศ นอกจากนั้นยังอาจถูกมองว่า เป็นคน เห็นแก่ตัวไม่สร้างสรรคสังคม (ในกรณีที่เป็นไรสตโดยตั้งใจและมีฐานะดี) รวมทั้งอาจถูกกล่าวหาว่า เป็นคนมีอารมณ์ไม่มั่นคง มีความกดดันทาง เพศ และจากการ ศึกษาวิจัยยังพบอีกว่าสตรีไรสตมีระดับสุขภาพจิตต่ำกว่าสตรีที่แต่งงานแล้ว (Steven - Long 1979 : 132)

ความกดดันดังกล่าวแล้วข้างต้น มีผลกระทบต่อบุคลิกภาพ อารมณ์ สังคม กระบวนการทางความคิดการให้คุณค่า การตั้งเป้าหมาย การรับรู้โลกภายนอกและการมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของบุคคล เป็นอย่างมาก (Branden 1981 : Kelellis 1982 : 11) ในขณะที่สตรีโสดต้องพบกับภาวะความกดดันจากสภาพแวดล้อมและสังคม สตรีที่สมรสแล้วกลับได้รับการยกย่องชื่นชมว่าเป็นบุคคลที่มีพัฒนาการ เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม มีภาพพจน์ทางบวกในสังคม ได้รับความเห็นอกเห็นใจและการยอมรับมากกว่าสตรีโสด จากสภาวะดังกล่าวข้างต้น ทั้งของงานสตรีโสดและสตรีที่สมรสแล้ว ย่อมส่งผลถึงการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรี เนื่องจากการเห็นคุณค่าในตนเอง มีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกว่าตน เป็นที่ยอมรับและต้องการของผู้อื่น มีความสามารถ มีเกียรติ มีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีประโยชน์ต่อสังคม (Coopersmith 1984 : 1)

สมมติฐานข้อ 2 สตรีโสดที่อยู่เป็นโสดด้วยความสมัครใจจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีโสดที่อยู่เป็นโสดโดยไม่สมัครใจ

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีโสดที่อยู่เป็นโสดด้วยความสมัครใจ และที่อยู่เป็นโสดโดยไม่สมัครใจ จากตารางที่ 10 พบว่าสตรีที่อยู่เป็นโสดด้วยความสมัครใจมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเอง สูงกว่าสตรีที่อยู่เป็นโสดโดยไม่สมัครใจ ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มสตรีโสดทั้ง 2 กลุ่มมีบุคลิกภาพ และความพึงพอใจในตนเองแตกต่างกัน ดังนี้

ก. สตรีโสดที่อยู่เป็นโสดด้วยความสมัครใจ อาจจะให้ความสำคัญต่อสิ่งอื่นมากกว่าการหาคู่ครอง กล่าวคือ การให้ความสำคัญต่อการศึกษาต่อการทำงาน การเสริมสร้างฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง มีอิสระเสรีทั้งในด้านชีวิตส่วนตัว การดำเนินอาชีพ เศรษฐกิจ อารมณ์และสังคม มีความมั่นใจในตนเอง นอกจากนั้น ยังมีความพึงพอใจอย่างแท้จริงในการตัดสินใจเลือกสถานะดังกล่าว (Adams 1976) และการวิจัยของภัสสร ลิมานนท์ (2529) ยังพบอีกว่าสตรีโสดที่อยู่เป็นโสดด้วยความสมัครใจส่วนใหญ่ไม่มีความวิตกกังวล เกี่ยวกับสถานภาพการเป็นโสดของตน

ข. สตรีโสดที่อยู่เป็นโสดโดยไม่สมัครใจ อาจจะยังไม่มีคนที่ถูกใจ กลัวประสบปัญหาในชีวิตสมรส มีภาระความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้นพร้อมที่จะให้ชีวิตแต่งงาน ขาดความมั่นใจ จึงทำให้เกิดความวิตกกังวล เรื่องการหาคู่ครอง และบางคน ก็คิดว่าตนเองอายุมาก เกินกว่าจะแต่งงานแล้ว

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าสตรีโสดทั้งสองกลุ่มมีความพึงพอใจและ
เหตุผลในการใช้ชีวิตโสดแตกต่างกัน และโดย เหตุที่สตรีโสดที่อยู่ เป็นโสดด้วยความสมัครใจมีบุคลิก-
ภาพที่เชื่อมั่นและพึงพอใจในตนเองมากกว่า จึงทำให้มีการ เห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีโสด
ที่อยู่ เป็นโสดโดยไม่สมัครใจ

สมมติฐานข้อ 3 สตรีโสดที่อยู่ในช่วงอายุน้อย จะมีการ เห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า
สตรีโสดที่อยู่ในช่วงอายุมาก

จากผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนการ เห็นคุณค่าในตนเอง และ
การทดสอบรายคู่ของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสตรีโสดในแต่ละระดับช่วงอายุจากตารางที่ 11
และ 12 ตามลำดับ พบว่าสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่สตรีโสดที่อยู่ในช่วงอายุ 30-44 ปี
45-54 ปี และ 55 ปีขึ้นไป มีการ เห็นคุณค่าในตนเองลดลงตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .001

การที่บุคคลมีการ เห็นคุณค่าในตนเองลดลงตามระดับช่วงอายุที่เพิ่มขึ้นนั้นอธิบาย
ได้ว่า ช่วงอายุแต่ละช่วงของบุคคลที่ผ่านไปแล้วจะก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ
ของบุคคลอยู่ตลอดเวลา ซึ่งอธิบายให้เห็นชัดเจนในแต่ละช่วงอายุ ดังนี้

1. ช่วงอายุ 30-44 ปี ช่วงวัยนี้ความสนใจของบุคคลมุ่งสู่ภายนอก เช่น การ
ประกอบอาชีพ การคาดหวังความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การสังคมอีกทั้งบุคคลสามารถพึ่งพาตนเอง
ได้ทั้งทางร่างกายและเศรษฐกิจ โดยที่ร่างกายของบุคคลในช่วงวัยนี้ ยังมีสุขภาพแข็งแรง
ลักษณะทางกายภาพภายนอก ยังสามารถดึงดูดความสนใจของเพศตรงข้าม รวมทั้งบุคคลยังมีความ
กระตือรือร้น มีความมั่นใจในตนเอง มีความสนใจในด้านการศึกษาต่อ มีความหวังที่จะมีระดับการ
ศึกษาที่สูงขึ้นกว่าเดิม

2. ช่วงอายุ 45-54 ปี ช่วงวัยนี้จะเกิดการ เปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างมาก เช่น
การหมดประจำเดือน การมีน้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงบนใบหน้า ความสวยงาม และ
ความสาวลดลง ความแก่เข้ามาแทนที่ ส่งผลกระทบต่อจิตใจกล่าวคือ ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า
ไม่เป็นที่ต้องการของเพศตรงข้ามอีกต่อไป การ เปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจนี้จะมีผลต่อ
อารมณ์ การปรับตัว ความวิตกกังวล และความซึมเศร้า

3. ช่วงอายุ 55 ปีขึ้นไป ช่วงวัยนี้บุคคลสามารถช่วย เหลือตัวเองทางด้านร่างกายได้
น้อยลง จึงส่งผลกระทบต่อด้านจิตใจอย่างมาก ทำให้เกิดความวิตกกังวล กลัวการอยู่คนเดียว กลัว
ความว่างเหว กลัวไม่มีคนคอย เลี้ยงดูในวัยชรา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สตรีที่สดมีความรู้สึกกว่าตนเอง เสื่อมถอยทางด้านร่างกายลง เรื่อยๆ ชาติความภาคภูมิใจในด้านความสวยงาม ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของเพศตรงข้ามได้อีกต่อไป รวมทั้ง เกิดความรู้สึกว่า เหน็ด กลัวถูกทอดทิ้ง ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวจะเพิ่มมากขึ้นตามวัย มีผลกระทบอย่างมากต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคล ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเอง จะลดลงตามวัยที่เพิ่มขึ้น

ตัวแปรดังกล่าวข้างต้นจะส่งผลถึงความภาคภูมิใจและความนับถือตนเอง ซึ่งเป็นความรู้สึกที่จะทำให้บุคคลพิจารณาประเมินผลและเห็นคุณค่าแก่ตนเอง (Sasec 1978 : 48) นอกจากนี้ สมมติฐานข้อ 3 ยังสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศของ Melliger, Jeanne C. และ Erdwins, Carol J. (1985 : 503-514) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองในสตรี 4 กลุ่ม คือ

1. สตรีวัยผู้ใหญ่ตอนต้น วัยกลางคน และวัยชราที่ทำงานแม่บ้าน
2. สตรีที่สมรสแล้วและทำงานนอกบ้าน
3. สตรีที่สดที่ทำงานนอกบ้าน
4. นักศึกษาหญิงปีสุดท้าย

และพบว่าผลการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันตามช่วงอายุ นอกจากนั้นบทบาทการทำงานหรืออาชีพล้วนมีผลทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลแตกต่างกันด้วย

สมมติฐานข้อ 4 สตรีที่สมรสแล้วที่อยู่ในช่วงอายุน้อย จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีที่สมรสแล้วที่อยู่ในช่วงอายุมาก เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยในแต่ละช่วงอายุของสตรีที่สมรสแล้ว ในตารางที่ 7 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละช่วงอายุของสตรีที่สมรสแล้ว มีค่าสูงที่สุดในช่วงอายุ 30-44 ปี และลดลงตามลำดับช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ดังแสดงในตารางที่ 13 พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. ช่วงอายุ 30-44 ปี ในช่วงวัยนี้สตรีที่สมรสแล้ว ถ้ายังไม่มียุติธรรมจะเริ่มสร้างหลักฐานตั้งใจประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้ฐานะทางครอบครัวมั่นคง เพื่อรองรับกับค่าใช้จ่ายที่ต้องเพิ่มมากขึ้น เมื่อมียุติธรรม และถ้ามียุติธรรมแล้วก็จะประสบกับปัญหาการเลี้ยงดูบุตร เช่น รายจ่ายที่เพิ่มมากขึ้น การไม่มีญาติผู้ใหญ่คอยช่วยเหลือในการดูแลบุตร เนื่องจากสังคมปัจจุบันคู่สมรสนิยมแยกครอบครัวเมื่อแต่งงานแล้ว นอกจากนั้นบทบาทการเป็นแม่จะเป็นสภาพที่กดดันทั้งในชีวิตส่วนตัวและความกดดันทางสังคม ความกดดันในชีวิตส่วนตัวจะมาจากการขาดอิสระภาพในการแสวงหาความสุขส่วนตัวและทาง เศรษฐกิจรวมทั้งการขัดขวางต่อความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างคู่สมรส

ส่วนความกดดันจากสังคมมักมาจากความคาดหวังที่สังคมมีต่อครอบครัว กล่าวคือคู่สมรสมีหน้าที่ผลิตสมาชิกใหม่และอบรมสมาชิกใหม่ให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมแม้ว่าจะด้วยความสมัครใจก็ตาม และเมื่อบุคคลได้เปลี่ยนสถานะ เป็นพ่อแม่แล้วจะปฏิเสธภาระและความรับผิดชอบในบทบาทดังกล่าวไม่ได้ (ศิริรงค์ กับสายทอง 2530:146) ความกดดันที่สังคมมีต่อครอบครัวจะเน้นที่บทบาทของแม่มากกว่าพ่อ กล่าวคือสังคมมอบหมายให้แม่เป็นหลักในการดูแล เลี้ยงดูและให้ความอบอุ่นแก่ลูกตอบสนองต่อความต้องการในชีวิตประจำวันของเด็ก ส่วนพ่อจะเป็นเพียงผู้ช่วย เน้นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่นอุ้มลูก เล่น หรือ เล่นเกมส์ต่าง ๆ กับลูก เท่านั้น

2. ช่วงอายุ 45-54 ปี ในช่วงวัยนี้ สตรีที่สมรสแล้วแต่ยังไม่มีบุตรจะเริ่มลี้หลัง เพราะวัยนี้เป็นวัยที่หมดประจำเดือนและไม่สามารถจะมีบุตรได้แล้ว ทานทำให้เกิดความรู้สึกซึมเศร้า ซาด ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ส่วนสตรีที่มีบุตร บุตรจะเริ่ม เข้าสู่วัยรุ่นซึ่งทำให้เกิดปัญหามากมาย เช่น การมีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องต่าง ๆ ระหว่างแม่กับลูก การคบเพื่อน การแต่งกาย การแสดงออกของลูก ปัญหา เสนอติด เป็นเหตุให้ผู้เป็นแม่มีความวิตกกังวล ซึมเศร้า คิดว่าตนขาดความสามารถในการควบคุมลูก ซึ่งมีผลกระทบต่อ การเห็นคุณค่าในตนเองของผู้เป็นแม่ นอกเหนือจากนั้น สตรีในช่วงวัยนี้อาจประสบกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากบุตรเรียนสูงขึ้น จะต้องใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และปัญหาในการเลือกสถานศึกษา หรือสาขาอาชีพของบุตรก็จะส่งผลให้สตรีในวัยนี้มีความวิตกกังวลสูงด้วย

3. อายุ 55 ปีขึ้นไป ในสตรีที่มีบุตรในช่วงวัยนี้บุตรจะแต่งงาน แยกไปมีครอบครัวของตนเอง ทานทำให้เกิดความรู้สึกซึมเศร้าว่าลูกจะจากไป (Empty nest Syndrome) รู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้งและว่าเหว และในขณะที่เดียวกันก็จะหวังว่าบุตรจะประสบความสำเร็จในชีวิตครอบครัวหรือไม่ ทานให้เกิดความวิตกกังวล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สตรีที่สมรสแล้วในแต่ละช่วงอายุจะประสบกับปัญหาในแต่ละด้านแตกต่างกันออกไป ซึ่งไม่ว่าจะพบกับปัญหาอย่างไรก็จะส่งผลถึงการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีแทบทั้งสิ้นจึงอาจเป็นสาเหตุให้การเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีที่สมรสแล้วในแต่ละระดับช่วงอายุมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองใกล้เคียงกันดังกล่าว

สมมติฐานข้อ 5 สตรีที่สมรสแล้วในแต่ละช่วงอายุจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีโสดที่อยู่ในช่วงอายุเดียวกัน

จากคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีโสดและสตรีที่สมรสแล้วในแต่ละระดับช่วงอายุ ดังแสดงในตารางที่ 18 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยของสตรีที่สมรสแล้วจะมีคะแนน

เฉลี่ยสูงกว่าสตรีโสดในทุกช่วงอายุ และ เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยค่าที่ พบว่าคะแนนเฉลี่ยของสตรีที่สมรสแล้วสูงกว่า คะแนนเฉลี่ยของสตรีโสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เฉพาะในช่วงอายุ 55 ปีขึ้นไปเท่านั้น ส่วนในช่วงอายุ 30-44 ปี และ 45-54 ปีนั้น พบว่าสูงกว่าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การที่สตรีที่สมรสแล้วและสตรีโสดที่อยู่ในช่วงอายุ 30-44 ปี มีคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองใกล้เคียงกันมาก สามารถอธิบายได้ว่าในช่วงอายุ 30-44 ปี นั้น สตรีโสดและสตรีที่สมรสแล้วมีความพึงพอใจในชีวิตกันคนละด้าน กล่าวคือ สตรีโสดที่มีอายุอยู่ในช่วงนี้ จะมีอาชีพ รายได้ ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพรวมทั้งมีสถานะทางสังคมที่ดีกว่าสตรีที่สมรสแล้ว (Levinson 1978) อีกทั้งสตรีโสดในช่วงวัยนี้ยังไม่มีหมดโอกาสที่จะหาคู่ครอง ยังมีความหวัง เพียงแต่อาจจะยังไม่พบคนที่ถูกใจ และบางคนอาจตั้งใจที่จะศึกษาต่อ หรือ เพิ่มความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน จึงไม่คิดที่จะมีคู่ครองในช่วงวัยนี้และ เป็นความพอใจที่จะเลือกใช้ชีวิตโสดไปสักระยะหนึ่ง โดยการอยู่เป็นโสดเพียงชั่วคราว จึงนำ เป็นสาเหตุให้การเห็นคุณค่าในตนเองสูง และจากผลการวิจัยในการศึกษาวิจัยพบว่าสตรีโสดที่สมัครใจอยู่ เป็นโสดเพียงชั่วคราวที่อยู่ในช่วงวัย 30-44 ปี มีถึง 92% ในขณะที่พบว่าสตรีโสดที่สมัครใจอยู่ เป็นโสดเพียงชั่วคราวที่อยู่ในช่วงอายุ 45-54 ปี และ 55 ปีขึ้นไปพบเพียง 6.4 และ 1.6 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นตามลำดับ นอกจากนี้ Adams (1976) ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า สตรีโสดในช่วงอายุนี้เป็นจำนวนมากที่เริ่มประหม่อมความ เป็นอยู่ของตนเองใหม่ กล่าวคือ สตรีโสดจะเริ่มยอมรับการอยู่เป็นโสดและความเป็นไปได้ที่จะไม่ได้แต่งงาน และรู้สึกที่ตนเองควรจะต้อง เริ่มวางแผนการชีวิตของตนเองให้มีความหมายมากขึ้น เช่น สตรีโสดบางคน เริ่มมีโครงการที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป บางคน เริ่มมองหากิจกรรมที่ตนเองสนใจ และบางคน เริ่มวางแผนปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น ในขณะที่สตรีที่สมรสแล้ว ถึงแม้จะมีความภาคภูมิใจที่ตนเองได้แต่งงานมีคู่ครองในช่วงวัยนี้ซึ่งเป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม แต่ขณะเดียวกันสตรีที่สมรสแล้ว จะได้รับความกดดันทั้งจากครอบครัวและงานอาชีพ (การทํางานนอกบ้าน ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน) เป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งในใจอันเนื่องมาจากการมีบทบาทล้นมือ (Role Overload) ความกดดันนี้มักจะเกิดขึ้นมากในกลุ่มสตรีที่สมรสแล้วที่ต้องทํางานนอกบ้านด้วยเหตุผลทาง เศรษฐกิจ จากการศึกษาวิจัยพบว่ากลุ่มดังกล่าวมีแนวโน้มจะมีความสุขน้อยกว่ากลุ่มอื่น (Perlmutter และคณะ 1985) นอกจากนี้ตัวแปรดังกล่าวแล้ว ยังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีที่สมรสแล้ว เช่น จำนวนบุตร บุคลิกภาพ ความรู้สึกของสามีและ และการประสบความสำเร็จหรือ

ความก้าวหน้านั้นที่การงานของสามี (Paloma and Garland, 1971) เป็นเหตุให้สตรีที่สมรสแล้วมีความกดดันของจิตใจมากกว่าสตรีโสด ทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองลดลงจึงทำให้มีคะแนนใกล้เคียงกันมากกับสตรีโสด

ส่วนในช่วงอายุ 45-54 ปี และ 54 ปีขึ้นไป สตรีที่สมรสแล้วจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีโสด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน อาจเนื่องมาจากสตรีโสดในช่วงอายุดังกล่าวได้รับความกดดันจากสังคม เนื่องจากไม่ได้แต่งงาน โดยถูกมองภาพพจน์ไปในด้านลบ ว่าเหี่ยวหมดโอกาสในการหาคู่ครอง กลัวการอยู่คนเดียว ขาดความมั่นใจในตนเอง ร่างกายมีการเสื่อมถอย ความสวยงามลดลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อด้านจิตใจ ทำให้เห็นคุณค่าในตนเองลดลงไปด้วย

สมมติฐานข้อ 6 สตรีโสดที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีโสดที่มีระดับการศึกษาต่ำ

จากคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีโสดที่จำแนกตามระดับการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 8 พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีโสดที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีมัธยมศึกษา และอนุปริญญา มีการเห็นคุณค่าในตนเองใกล้เคียงกัน ในขณะที่สตรีโสดที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองค่อนข้างสูง และเมื่อนำค่าเฉลี่ยของการคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองมาทดสอบความแตกต่างโดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและทดสอบรายคู่ ดังตารางที่ 14 และ 15 ตามลำดับ พบว่าคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีโสดในแต่ละระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อนำคะแนนมาทดสอบรายคู่ พบว่าสตรีโสดที่มีระดับการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีโสดที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีมัธยมศึกษา และอนุปริญญาจริง และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเอง ของกลุ่มตัวอย่างสตรีโสดที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาและอนุปริญญา จะเห็นว่ามีความใกล้เคียงกันมาก และสตรีโสดที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาจะมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาเล็กน้อย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากตัวแปรด้านอื่น ๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีโสดทั้งสองกลุ่มนี้ เช่น ตัวแปรด้านการประกอบอาชีพ (เช่นบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตาม) ที่กลุ่มสตรีนั้น ๆ ทำอยู่ ซึ่งจะมีผลต่อการรับรู้บทบาท อัตมโนทัศน์และการเห็นคุณค่าในตนเอง เนื่องจากอาชีพที่มีความสัมพันธ์อย่างมากกับการมีเอกลักษณ์ของบุคคล มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ทำให้ชีวิตของบุคคลมีความหมาย มีตำแหน่งอันสังคมพร้อม ๆ กับการได้รับความพึงพอใจจากการทำกิจกรรม นอกจากนั้น

การทํางานยัง เป็นสิ่งสำคัญต่อการมองภาพพจน์ของบุคคล เป็นอย่างมากอีกด้วย (Perlmutter และคณะ 1985) และความพึงพอใจในงานอาชีพจะทําให้บุคคล เกิดความ เพลิดเพลินในงานที่ตนเองต้องรับผิดชอบ ทําให้เกิดการ เห็นคุณค่าในตนเองอันจะมีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตวัยกลางคนและวัยสูงอายุอีกด้วย (ศิริรงค์ ทับสายทอง 2530 : 171) และจากงานวิจัยยังพบอีกว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า จะมีการ เห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าและคาดหวังที่จะมีอาชีพที่ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างสตรีที่มีระดับการศึกษาต่ำและคาดหวังงานเรื่องอาชีพน้อย (Zuckerman, 1983) นอกจากนี้ตัวแปรด้านการประกอบอาชีพที่น่าจะมีผลต่อการ เห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่างแล้ว องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในชีวิต ความคาดหวังในการประสบความสำเร็จในงานอาชีพและความสามารถของตนเองก็อาจจะส่งผลถึงการ เห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่างได้เช่นกัน Bennett(1982) ได้ศึกษาพบว่า มีองค์ประกอบที่ซับซ้อนหลายอย่าง ที่ส่งผลกระทบต่อ และกันระหว่าง เอกลักษณ์ เฉพาะตัวของบุคคลและความสามารถในการทํางานของสตรี เอกลักษณ์ เฉพาะตัวของบุคคล เช่น ลักษณะบุคลิกภาพ ความสามารถ เฉพาะตัว ความคาดหวังในความ สามารถของตนเอง ความพอใจในชีวิต โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่างสตรีใน 3 ช่วงอายุ ได้แก่ 18-24 ปี, 25-34 ปี และ 35 ปีขึ้นไป พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วง 18-24 ปี มีความเชื่อมั่นในการประสบความสำเร็จในงานอาชีพมากที่สุด ในขณะที่สตรีที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจต่อชีวิตและความ เชื่อมั่นลดลง

สมมติฐานข้อ 7 สตรีที่สมรสแล้วที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีการ เห็นคุณค่าในตนเอง สูงกว่าสตรีที่สมรสแล้วที่มีระดับการศึกษาต่ำ

จากคะแนนเฉลี่ยการ เห็นคุณค่าในตนเองของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามระดับการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 8 พบว่าคะแนนการ เห็นคุณค่าในตนเองของสตรีที่สมรสแล้วที่มีระดับ การศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอนุปริญญา มีค่าใกล้เคียงกันมากส่วนสตรีที่สมรสแล้วที่อยู่ ณระดับการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีคะแนนการ เห็นคุณค่าในตนเองค่อนข้างสูงและ เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนการ เห็นคุณค่าในตนเองมาทดสอบ ความแตกต่างและทดสอบรายคู่ ดังตารางที่ 16 และ 17 ตามลำดับ พบว่าสตรีที่สมรสแล้วที่มีระดับการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือสูงกว่ามี คะแนนเฉลี่ยและการ เห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีที่สมรสแล้วในทุกระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นในระดับมัธยมศึกษา การที่คะแนนเฉลี่ยของการ เห็นคุณค่าในตนเอง ของสตรีที่สมรสแล้วในระดับการศึกษาชั้นอนุปริญญา มีค่าต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษา เล็กน้อยนั้น อาจ เนื่องจากมีตัวแปรอื่นที่ เข้ามามีผลต่อการ เห็นคุณค่าในตนเองของสตรีที่สมรสแล้ว ในลักษณะเดียวกับ ของสตรีโสดตั้งผู้

วิจัยได้อภิปรายไว้แล้วในสมมติฐานข้อ 6 และการที่สตรีที่สมรสแล้วที่มีการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้ เนื่องจากบุคคลจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความภาคภูมิใจ กล้าแสดงความคิดเห็น เหนือชั้นนั้เอง นอกจากนี้จากการศึกษาวิจัยของ Gigy (1985-1986) ยังได้พบตัวแปร เช่นทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเอง ภูมิหลังและสถานภาพที่ส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อบุคคลมีระดับการศึกษาและอายุแตกต่างกันอีกด้วย

สมมติฐานข้อ 8 สตรีที่สมรสแล้วในแต่ละระดับการศึกษาจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีโสดที่มีระดับการศึกษาเท่ากัน

เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีโสดและสตรีที่สมรสแล้วในแต่ละระดับการศึกษาจากตารางที่ 19 จะเห็นว่าสตรีที่สมรสแล้วมีคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีโสดในทุกระดับการศึกษา ยกเว้นระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าที่ค่าเฉลี่ยของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีโสดสูงกว่าสตรีที่สมรสแล้ว เล็กน้อย และเมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่าที่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .01 ในระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอนุปริญญาตามลำดับ ซึ่งสนับสนุนสมมติฐาน ส่วนในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การที่ไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีโสด และสตรีที่สมรสแล้วในระดับการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือสูงกว่า อาจเนื่องมาจากเมื่อบุคคลมีการศึกษาสูงขึ้นการคาดหวังความก้าวหน้าในหน้าที่การงานจะมากขึ้น พร้อมทั้งมีความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถจะพึ่งพาตนเองได้โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพิงผู้อื่นโดย เฉพาะผู้ชาย สำหรับในสตรีโสดแล้ว การสละเวลาส่วนตัวเพื่อความก้าวหน้า และความทะเยอทะยาน เมื่อประสบผลสำเร็จในอาชีพ จะทำได้มากกว่าในสตรีที่สมรสแล้ว ทั้งนี้เพราะสตรีโสดไม่มีภาระในการเลี้ยงดูบุตร ไม่ต้องวิตกกังวลเรื่อง เศรษฐกิจ เพราะสามารถพึ่งตนเองได้สามารถอุทิศ เวลาให้กับงานอาชีพได้เต็มที่ กล้าเสี่ยง สามารถรับผิดชอบงานได้มากกว่าสตรีที่สมรสแล้ว ในสตรีที่สมรสแล้วถึงแม้จะคาดหวังความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน แต่เวลาและโอกาสที่จะแสวงหาความก้าวหน้าจะน้อยกว่าสตรีโสด เนื่องจากต้องรับบทบาทการเป็นแม่ การทำหน้าที่ต่อคู่สมรส ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว การขาดงาน และการมาทำงานสายจะมีมากกว่าสตรีโสด ทำให้เกิดความกดดัน รวมทั้งมีความขัดแย้งในใจระหว่างภาระความรับผิดชอบต่อทั้งครอบครัวและความคาดหวังการประสบผลสำเร็จในงานอาชีพ ซึ่งจะมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีที่สมรสแล้ว ด้วยเหตุดังกล่าวจึง

ทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีโสดและสตรีที่สมรสแล้วไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ในระดับการศึกษาดังกล่าว

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย